

LARRY COLLINS
DOMINIQUE LAPIERRE

KUDÜS... EY KUDÜS

Çeviri: Aydın Emeç

Kronik

6
BASKI

KUDÜS... EY KUDÜS

LARRY COLLINS, DOMINIQUE LAPIERRE

KRONİK KİTAP: 24
Dünya Tarihi Dizisi: 3

YAYIN YÖNETMENİ
Adem Koçal

EDİTÖR
Can Uyar

ÇEVİRİ
Aydın Emeç

KAPAK TASARIMI
CUMBA.CO

MİZANPAJ
Kronik Kitap

1. Baskı, E Yayınları, 1973, İstanbul
6. Baskı, Aralık 2017, İstanbul

ISBN
978-975-2430-13-6

KRONİK KİTAP

Balçık Sk. №6, Gümüşsuyu
İstanbul - 34327 - Türkiye
Telefon: (0212) 243 13 23
Faks: (0212) 243 13 28
kronik@kronikkitap.com

Kültür Bakanlığı Yayıncılık
Sertifika No: 34569

www.kronikkitap.com
   kronikkitap

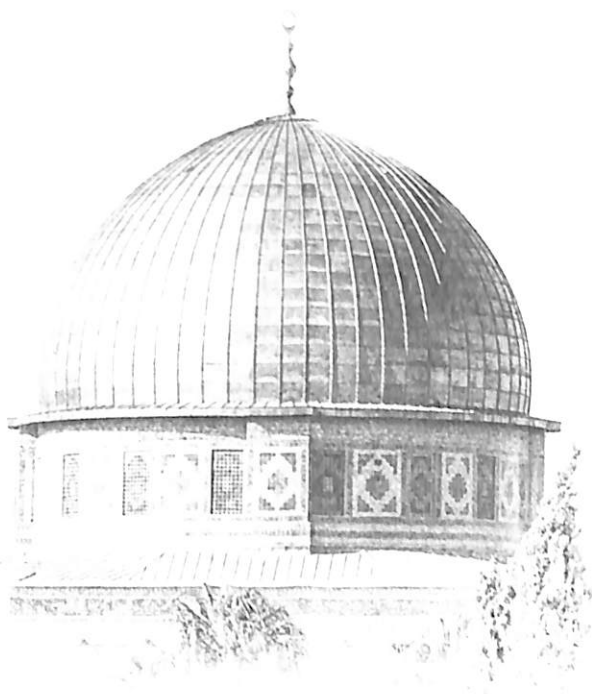
BASKI VE CİLT

Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
A Blok Kat: 2 Haramidere/İstanbul
Telefon: (0212) 412 17 77
Matbaa Sertifika No: 12027

YAYIN HAKLARI

Larry Collins, Dominique Lapierre, 1972, "O
Jerusalem!" özgün adıyla yayınlanan, telif hakları
Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınan bu kitabın
Türkiye'deki tüm yayın hakları Kronik Kitap'a aittir.
Tanıtım amacıyla yapılacak alıntılar dışında, hiçbir
şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayınlanamaz.
Bu yapının çeviri yayım hakkı AYDIN EMEÇ'in
temsilcisi Telif Hakları ONK Ajans Ltd. Şti'den
devralınmıştır.

LARRY COLLINS
DOMINIQUE LAPIERRE

KUDÜS... EY KUDÜS

Kronik

LARRY COLLINS ve DOMINIQUE LAPIERRE

Larry Collins, (14 Eylül 1929, ABD-20 Haziran 2005, Fransa) Amerikalı bir yazardır. Dominique Lapierre (30 Temmuz 1931, Fransa) Fransız bir yazardır. Birlikte en-çok satanlar listesinde yer alan kitaplar yazdılar. 1965'te ilk ortak çalışmaları olan *Is Paris Burning?*'i yayınladılar. 1972'de, beş yıl süren araştırma ve mülakatlardan sonra, 1948'de İsrail'in doğuşu hakkında, *O Jerusalem* isimli kitabı yayınladılar. Kitap Élie Chouraqui tarafından sinemaya uyarlandı (2006). Ayrıca *Or I'll Dress You in Mourning* (1968), *Freedom at Midnight* (1975), *The Fifth Horseman* (1981), *Is New York Burning?* (2005) gibi kitapları birlikte kaleme aldılar. Collins, 2005 yılında, Orta Doğu üzerine bir kitap çalışmasına hazırlarken Fransa'da öldü.

AYDIN EMEÇ

1939'da İstanbul'da doğdu. Gazeteci-yazar, yayıncı ve çevirmen olarak Türk kültür hayatına önemli katkılarda bulundu. Mihail Bulgakov, Ilya Ehrenburg, Nikos Kazancakis, Italo Calvino, Milan Kundera ve Vasconcelos gibi birçok büyük yazarın önemli yapıtlarını dilimize kazandıran Emeç, 24 Nisan 1986'da yaşamını yitirdi.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

9

BİRİNCİ BÖLÜM

KUTSAL TOPRAKLARIN PAYLAŞTIRILMASI, 29 KASIM 1947

1. New York'ta Bir Patinaj Salonu 19
2. "Sonunda Özgür Bir Ulusuz" 28
3. Uzun ve Acılı Bir Yol 47
4. "Baba Geri Döndü" 58
5. Prag'da İkili Oyun 65
6. Kutsal Kitap ve Tabanca 81

İKİNCİ BÖLÜM

PARA VE SİLAH, 1948 KIŞI

7. "Kudüs'ü Boğacağız" 93
8. "Uzun Süreden Beri Komşu Değil miyiz?" 108
9. Haganah'ın Noel Babası 122
10. Saçmalıklar Ülkesine Yolculuk 128
11. "Bab el Vâd, Şehre Giden Yol Üzerinde" 141
12. Golda Meir'in Yirmi Beş "Stephan"ı 154
13. "Kurtuluş Tanrı'dan Gelecek" 169

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KUDÜS KUŞATMASI, 1948 İLKBAHARI

14. Kudüs'te Bir Lejyon Askeri 177
15. Beyaz Bir Işık 192
16. Diplomatlar Katında 200
17. İhtiyar Adam ve Başkan 212

18. "Kadınlar Kürkleriyle Gelsinler"	220
19. "Cehennemın Ortasında Bir Ev"	228
20. Gecenin Karanlığında Bir Havaalanı	245
21. Bir Tampon Üzerinde Dört Sözcük	257
22. "Öldürdüğümüz Araplardan Biri"	265
23. Sakin Bir Köyün Son Gecesi	271
24. "Elveda Sevgilim Sonumuz Geldi"	288
25. Savaş Yolu	298
26. Yumurta, Şeker ve Matsoth	306
27. Glubb Paşa Göz Kırıyor	310
28. "Okullar Açıldığında Geri Döneceğiz"	327
29. "Gidin Atın Taşlarınızı!"	346
30. Tek Oy Farkla	356
31. Son Kumar	370

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUTSAL ŞEHİR UĞRUNA YAPILAN SAVAŞ,
14 MAYIS-16 TEMMUZ 1948

32. 5 İyar 5708	387
33. "Dayanacaklar"	406
34. "Meryem'in Ayı Bu, En Güzel Ay"	416
35. "Zamanı Hangi Saatten Öğreniyorsunuz?"	425
36. Bir Kuşak Sürecek Utanç	438
37. "Naomi, Kocan Kudüs'ü Kurtardı"	448
38. "Elle Tutulur ve Dev Bir Tanık"	458
39. "Her Birinize İhtiyacımız Var"	470
40. "Beyaz Bayrakla İlk Çıkan Kurşuna Dizilecek"	481
41. "Kıpkırmızı Olmuş Gözler"	489
42. Bir Lanetlier Şöleni	495
43. "Kudüs'ten Merhaba ve İyi Geceler"	508
44. "Biz Kızıldeniz'i Geçmedik mi?"	515
45. "Arap Ulusu Sizi Asla Bağışlamayacak"	527
46. Yaşayanların Şerefine	538
47. "İlaç Gibi"	546
48. Şehrin İçinde Bir Sınır	558

<i>SONSÖZ</i>	567
<i>ÖNEMLİ TARİHLER</i>	573
<i>1971'DE NE OLDULAR?</i>	575
<i>TEŞEKKÜRLER</i>	581
<i>KAYNAKÇA</i>	585
<i>DİZİN</i>	597

*Seni unutursam, ey Kudüs,
sağ elim hünerini unutsun!
Eğer seni anmazsam,
eğer Kudüs'ü baş sevincimden
üstün tutmazsam,
dilim damağıma yapışsın.*

Sürgün edilen İsrail çocuklarının
Şarkısı (Mezmur 137).

*Ey Kudüs! Peygamberleri öldüren ve kendisine
gönderilenleri taşıyan sen,
tavuk yavrularını kanatları altına
nasıl toplarsa, ben de senin çocuklarını
kaç kere öyle toplamak istedim...*

Kudüs'ü Zeytindağı'ndan seyreden
İsa (İncil-Matta 23/37)

*Ey Kudüs, Tanrı'nın seçtiği toprak ve onun kullarının
vatanı, senin duvarlarından dünya dünya oldu.
Ey Kudüs, sana doğru inen çiy bütün hastalıkları
İyi ediyor, çünkü geldiği yer Cennetin bahçeleri*

Hadis,
Hz. Muhammed.

GİRİŞ

1948 YILININ bir mayıs akşamı, gaydaların sesi çok eski ve dolambaçlı yollara son kez yayıldı. Bu ses Kudüs'ün Eski Şehir'ini işgal eden İngiliz askerlerinin gidişini bildiriyordu. Soğukkanlılıkla, sekizer onar kişilik gruplar halinde sessizce yürüyor, postallarının takırtısı müziği noktalıyordu. Her grubu çevreleyen iki adam, elde makineli, içinden geçtikleri düşman dünyadaki binaların cepheleriyle balkonlarını dikkatle gözlüyordu.

Yahudiler Sokağı'nın pencerelerinde ya da sinagogların ve dinsel okulların eşiğinde, uzun sakallı ihtiyarlar bu geçit törenini izliyorlardı. Üç bin yıldan beri, ataları pek çok işgalcinin gidişini görmüştü: Asurluların, Babillilerin, Perslerin, Romalıların, Haçlıların, Arapların ve Türklerin. Bugün, otuz yıllık tatsız bir hâkimiyetten sonra bu surları terk edip gitme sırası İngiliz askerlerininindi.

Tümüyle okumaya adanmış bir hayatın soldurup iki büklüm ettiği bu ihtiyarlar, Kudüs'teki Yahudi varlığının devamlılığını canlandırıyorlardı. Hahamlar, Talmud¹ uzmanları ya da hukuk doktorları, dağılmış topluluğun neredeyse unutulmuş parçaları olarak yüzyıldan yüzyıla yaşamaya devam etmişlerdi. Cumartesi günleri gerekeni yapmış ve yoksul hayatlarının her davranışını kutsal esaslara göre düzenlemişlerdi. Torah'ın² ayetlerini ezberlemiş ve kuşaktan kuşağa aktardıkları Talmud metinlerini özenle yeniden kâğıda geçirmişlerdi. Her gün, gidip Ağlama

- 1 İbranice "lamad: öğrenmek" sözcüğünden gelir. Büyük hahamların öğretilerinin toplamı olan Kudüs Talmudu ve Babil Talmudu adlarıyla iki koleksiyonda bir araya getirilmiştir.
- 2 İbranicede doktrin, öğreti, yasa anlamına gelir. Yahudiler Musa'nın yasasına bu adı verirler.

Duvarı önünde yere kapanarak halkını kovulduğu topraklara döndürmesi için İbrahim'in Tanrı'sına yalvarmışlardı. "O gün" hiç bu kadar yakın olmamıştı.

Başka gözler de yabancı askerler dizisini kolluyordu. Bazı pencereleri tıkayan kum torbalarının ardında puslu kurmuş ya da saygıdeğer bina cephelerinde açılan görünmeyen mazgalların gerisine sinmiş, makineli tüfekler ve ilkel el bombalarıyla donanan Yahudi gözcüler bekliyorlardı. Az sonra, en son askerin kaybolmasının ardından terk edilmiş İngiliz mevzilerine, çepeçevre Arap mahallelerine karşı Yahudi mahallesini koruyan tahkim edilmiş yarım düzine eve doğru atılacaklardı.

Son İngiliz müfrezesi de yolun sonuna vardığında, Ermeni Patrikhanesi'nin gösterişli parmaklıklarına doğru giden yokuşu çıkmak üzere sola saptı.

Duvarları eski kitaplar ve dinsel eşyalarla kaplı çalışma odasında, mahallenin en yüksek yetkilisi Haham Mordehay Weingarten, öğleden sonrayı kutsal metinlerle baş başa geçirmişti. Düşüncelere daldığından, kapı vurulduğunda cevap vermeden önce bir an duraladı. Sonunda yerinden kalktı, siyah yeleğiyle redingotunu giydi, altın çerçeveli gözlüklerini düzeltti, şapkasını kafasına geçirip çıktı. Avluda, Sujfolk alayının sarı kırmızı işaretlerini taşıyan bir subay uzun bir anahtarı törenle ona vermek üzere bekliyordu. Bu, Kudüs'ün yedi kapısından biri olan Sion Kapısı'nın anahtarıydı.

- 70 yılından bugüne kadar, dedi subay, Kudüs'ün hiçbir anahtarı Yahudilerin eline geçmemişti. Dolayısıyla on dokuz yüzyıldan beri ilk kez halkınız bu imtiyazı elde ediyor.

Weingarten titreyen elini uzattı. Efsaneye göre, Roma İmparatoru Titus'un Yahudilerin tapınağını yaktığı gece din adamları Kudüs'ün anahtarlarını gökyüzüne fırlatıp haykırmışlardı: "Bundan böyle anahtarların koruyucusu Tanrı olsun!"

İngiliz subayı esas duruşa geçti ve selam verdi.

- İlişkilerimiz her zaman iyi olmadı, ama dostça ayrılalım, dedi. Şansınız açık olsun ve elveda.

- Sana şükürler olsun, diye mırıldandı Weingarten, bize hayat ve ekmeğe bahşeden, bugünü görmemize izin veren Ulu Tanrı.

Sonra İngiliz'e dönerek ekledi:

- Halkım adına bu anahtarı kabul ediyorum.

LARRY COLLINS - DOMINIQUE LAPIERRE

KUDÜS... EY KUDÜS

**TARİHİN İÇİNE SİĞMAYAN,
TÜM COĞRAFYALARIN ÖTESİNDE,
BAŞLI BAŞINA BİR MEDENİYET: KUDÜS**

"14 Mart 1948 günüydü. O gün İngilizlerin Filistin'den ayrıldıklarını, Yahudilerin İsrail Devleti'nin kuruluşunu ilan ettiklerini, Arapların savaşa girdiklerini gördü. Bir ihtilaf Kutsal Toprağı alevlere boğacak ve alevler bir daha da sönmeyecekti. Bu kitap ihtilafın doğuşunu anlatıyor."

Şehir tarihi, dinler tarihi, kültür tarihi... Hiç şüphe yok ki dünyada Kudüs'ten başka, tüm bu konulara tek başına cevap verebilecek bir şehir yok. Kudüs bir şehirden çok daha ötesi olduğu gibi çağlar öncesini ve sonrasını kendinde buluşturan başlı başına bir medeniyet.

Kudüs... Ey Kudüs, 1948 Arap-İsrail Savaşı sırasında iki kesim tarafından parçalanan Kutsal Kent'in, Kudüs'ün dramatik ve olağanüstü öyküsünü anlatıyor. Larry Collins ve Dominique Lapierre, titiz ve sıkı bir araştırma süreci elde ettiği bilgileri etkileyici bir üslupla okuyucuya aktarıyorlar. Filistin'i bölmek için Birleşmiş Milletler'deki oylama ve oylamanın Yahudiler arasında yarattığı sevinç ve Araplar arasında yaşanan keder, Tel-Aviv - Kudüs karayolu boyunca yaşanan savaşlar, 1948 yılı Mart ayı sonlarında Kudüs'ün neredeyse aç bırakılması, Hurva'nın tahrip edilmesi ve Eski Şehir'in yıkılmasına neden olan saldırılar, İsrail Devleti'nin ilan edilişi, Arap Lejyonu'nun Kudüs'e girişi, Deir Yassin ve Hadassah Hastanesi katliamları gibi dramatik, önemli ve günümüze dek yankıları devam eden olayları Arap ve Yahudi aktörler üzerinden tüm ayrıntılarıyla anlatıyorlar.

Elinizdeki kitapta Kudüs'e dair her şeyi, bir arada bulabileceksiniz. Bazen siyaset ve politika, bazen tarih ve coğrafya, benzersiz fotoğraflar, önemli tarihler, yeni okumalara yönlendirebilecek devasa bir kaynakça...

Kudüs... Ey Kudüs, sizi hem bir roman gibi peşinden sürükleyecek hem de bir belgesel gibi sarsacak.

Kronik

kronikkitap.com

kronikkitap

ISBN: 978-975-2430-13-6

9 789752 430136

